

KUKÁTKO

ZPRAVODAJ XVI. KRAJSKÉ SOUTĚŽNÍ
PŘEHLEDKY INSCENACÍ HER PRO DĚTI

RAKOVNÍK 1989

5

HODNOCENÍ ODBORNÉ POROTY

V důsledku absence kvalitních současných textů v oblasti divadla pro děti se v poslední době řada souborů prezentuje texty, které vznikly ve vlastních řadách. Je to bez pochyby rys velmi potěšující a je logické a zákonité, že ne všechno, co vznikne uvnitř divadelních kolektivů, je dobré a bez problémů...

V sobotu dopoledne se dětským divákům krajské přehlídky inscenací her pro děti představil divadelní soubor Nové divadlo KD kpt.O.Jaroše Mělník právě hrou člena svého souboru Romana Musila "Jak se žerou princezny". Musíme konstatovat, že právě v samotné textové předloze vidíme největší a základní problém mělnické inscenace. Příběh není důsledně budován po logických faktech, chybí ústřední konflikt, dialogy trpí přílišnou mnohomluvností, u dramatických postav absentují přesnější kontury, nejsou ve valné většině vybudovány dramatické situace. Režie se tak ocitla před takřka neřešitelným problémem. Přesto režisérka J.Lhotská vyvinula neobyčejné úsilí v tom zdravém slova smyslu "poprat se" s předlohou. Zvolila antiiluzivní princip, který umožnil dynamické přestavby i vtipné řešení mizanscény. Nenechala herce pouze odříkávat text, neustále se snažila dění na jevišti rozpohybovat a vést postavy především v akcích. Stejně tak scénografické řešení je samo o sobě velmi zdařilé a dává prostor pro diváckou fantazii. Je však pravdou, že režie i scénografie, nenacházejí naplnění v obsahové části a prezentují se samy o sobě.

Jsme přesvědčení, že sympatický a herecky evidentně talentovaný soubor zužitkuje své tvůrčí schopnosti v budoucnu mnohem účinněji. Předpoklady k tomu prokazatelně má.

DĚTSKÁ POROTA

- mně se nelíbilo, jak čarodějnice ze začátku pořád skákala. Byla pak moc udejchaná. Měla být starší, když jejímu synovci bylo 319 let.
- líbila se mi výměna prostředí.

- nelíbil se mi playback, ale bez těch písniček by to nebylo ono.
- divím se, že princezně nechyběly zuby.
- sloupy vypadaly jako pasty na zuby.
- Poučení: děti by neměly být mlsné a neměly by utíkat z domova.

HODNOCENÍ ODBORNÉ POROTY

Páté představení, které jsme na letošní přehlídce shlédli, byl "Strakonický dudák" J.K.Tyla. Za dramaturgii můžeme soubor jen chválit. Prokázalo se, že lze pro dětské publikum hrát klasickou předlohu. Děti, které dnes byly v divadle, to v plné míře potvrdily svou soustředěnou pozorností. Na otázku, proč si soubor hru vybral, odpověděl správně. Ale v provedení není odpověď zcela jasná. Na otázku "jak" jsme měli dojem, že soubor ví co hraje, ale že hlavní myšlenky, hlavní akcenty nedokázal realizovat. Je to důsledek toho, že herci ulpívají většinou na slovním sdělení. Málokdy se dostávají do situací, ve kterých se ono sdělení odehrává. Zvláště v této hře je vniknutí pod povrch slov nesmírně důležité, protože jde o situace výjimečné, mimořádné, které přinášejí napětí, střety atd. Vyvolání tohoto napětí u herců je do velké míry v rukou režiséra. Díky statickému aranžmá a slovnímu sdělení se vlastně na scéně mnoho neděje. Tím se také stalo, že Tylův text ztratil do jisté míry na dramatickosti a konec konců i poetičnosti.

V hereckých výkonech i v pojednání scény není jednotný styl, jednotná výpověď. Ale to vše vůbec neznamená, že by představení souboru z Dobrušky nemělo smysl. Zcela určitě dobrovičtí amatéři připravili dětskému publiku hezké odpoledne a za to jim patří pochvala a velký dík.

Potvrdila to i dětská porota.

DĚTSKÁ POROTA

Dětem se podařilo vcelku sestavit příběh hry, ale měly výhrady k tomu, že to bylo dlouhé.

- nemuseli pořád zatahovat oponu.

- nelíbil se playbeck.

- Kalafuna se otáčel, aby nebylo vidět, že neumí hrát na housle.

- Vocilka byl pěkně ukecaný.

- mříže ve vězení byly jenom kus, a tak by Švanda mohl snadno utéci.

- když se podvádí trochu, tak to ani nevádí, když se podvádí hodně, tak se tomu musím smát.

- kde sebral Kalafuna peníze, když byl ve vězení.

- Tomáš dělal starého s holí, ale pak se za Švandou rozběhl.

Poučení: Drž se doma a nikomu nevěř!

DNES VÍTÁME

opět dva soubory. Jednak je to nejčastější účastník krajské přehlídky, DS Malé divadlo MKS Kolín, jednak host DS J.K.TYL při ZV ROH JEZ České Budějovice. Oběma souborům přejeme naše tradiční "Zlomte Vaz!"

Odborná porota

• PATERO PŘEMÍTÁNÍ O POPELČINÝCH PROBLÉMECH

Úvaha pátá

O POPELCE

Pohádka je pramen, z něhož divadlo pro děti čerpá v různých podobách téměř všechn svůj materiál. A na neznalost zákonitostí tohoto vyhraněného literárního žánru doplácí dlouho a těžce. Přemnozí autoři i inscenátoři žijí, pokud jde o pohádku, v blažené nevědomosti, předpokládají totiž, že klasické pohádky spadly z nebe, útržky jejich motivů kolem nás poletují a jsou pro cokoli volně k dispozici. Jenomže ty příběhy, zachycující odlesky pra-pradávných mýtů a obřadů z nebe nespadly, ale dospěly k nám dlouhými staletími, předávány od úst k ústům, tedy taky v tisíci variacích. Ty předávané kostry, dějová fakta příběhů, samy o sobě nic neznamenal. Důležité bylo teprve to, čím je obalil ten který vypravěč. Určitě ne-každý, kdo se o vyprávění pokusil, to také doopravdy uměl. To, čemu dnes říkáme "klasika", to z těchto příběhů udělali až vypravěči skvělí, spisovatelé, kteří vyloučili balast, vyprávění dali tvar a řád, zachytili podstatu a zvnitřku logicky svázali příběh v podobenství. Navíc našli nejvhodnější osvětlení, vycítili atmosféru doby, v níž příběh pravděpodobně krystalizoval - jako Němcová, Erben nebo bratři Grimmové. A dobří vypravěči pohádek moderních - Čapek, Werich, Drda, Lada - sice už nepakují příběhy, ale ctí zákonitost takto utvořeného literárního žánru a rovněž přísnou vnitřní logikou vážou své příběhy v podobenství. Ne nadarmo to nejlepší, co dnes můžeme dětem nabídnout, jsou dramatizace nebo citlivé scénické převody pohádek, zpracovaných předtím dobrými autory literárně. A ne nadarmo nám tolik starostí v dětské dramatice dělají ony útržkovité, bezprizorné "pohádkové motivy", lovené většinou z paměti.

Nejvíce rádí v tzv. pohádkových veselohrách /což je převládající žánr dětské dramatiky/ jako následek dalekosáhlého omylu. Základní model těchto taškařic totiž vůbec nepochází z pohádky, ale z tradice divadelní. Když v 18. století skončila svou skoro dvoustoletou vládu nad evropským divadlem *commedia dell'arte*, zbyl po ní - hlavně v Německu - jakýsi odpad, tzv. burleska, útvar, poskytující jen nepodstatný rámec pro řadu dost drsných komických výstupů. Jejím hrdinou byl Hanswurst a Kasperl - Kašpárek je jeho dědicem. Když se jím dospělé obecenstvo přestalo bavit, byl model hanswurstiády přenechán pimprlatům a dětem. Díky tomu zmizel zcela z dohledu. A v této, dá se říci, umělecké ilegalitě přežil do dvacátého století. Celkem bez velkých změn, jen s cenzurou otevřených vulgárností. U nás se rozvinul hlavně po první světové válce. Kašpárek, Han-

za a pantáta Škrhela /ten je také přímým dědictvím 18.století, kdy oblíbenou komickou postavou městského obecnstva byl vesnický trouba/ se stěhovali ze hry do hry v podání loutkovém i živém. Do cesty jim byli přihráváni celkem bez ladu a skladu loupežníci, zlí rytíři, různí duchové, čarodějové a ježibaby, a to jenom proto, aby bylo koho vítězně nakopnout. Občas se připletla i nějaká ta zakletá princezna, ale její osvobození byl - po vzoru burlesky - jen nepodstatný rámec pro sled komických výstupů. Komika byla v těchto hrách především slovní / ta Kašpárkovská spočívala hlavně v přeríkávání/ a všichni protivníci Kašpárka a Honzy se vyznačovali hlavně hleupostí. A tento model přežívá dodnes - jako podvědomé a někdy i vědomé plagiáty, se změněnými postavami, ale neporušeným základem, občas zastřený nějakým "napravovacím" dějem, ale v podstatě stejně bezobsažný. A nejen přežívá, zafixoval se dokonce jako model veselého divadla pro děti. Se smyslem a éterem pohádky nemá nic společného - není podobenstvím. Což by měla dramaturgie divadla pro děti už bezpečně vědět, aby tak často nesedla na lep "pohádkovým motivům" a s nimi i typickému kýči, skrytému ovšem za "specifiku".

Alena Urbanová

Jak se žerou princezny

Strakonický duďák

KUKÁTKO 1989 vydává přípravný výbor. Toto 5.číslo vyšlo 5.listopadu. Odpovědný redaktor Jaroslav Kodeš. Foto Jiří Chlum. Povolena OK ONV Rakovník pod číslem 03212112/89. Tisk OŠ ONV Rakovník.